

HASAT KUTLAMALARINI(-)

Mucit ÖZTABAK
15-07-2021/ Sözcük

Her ne kadar Roma Paganizmindeki Satürn, Yunan Mitolojisinde Kronos ile aynı motif olsa da **Satürnalya Festivali**, gerek yamyamlık gerekse toplu seks kutlamalarıyla Antik Yunan dönemindeki Dionysos Şenlikleri'ne çok benzemektedir.

Fotoğraf: 1-- Kırklareli Müzesi'ndeki Dionysos Rölyefi © Dinçer Alabaşoğlu

Özellikle Kırklareli ve civarındaki kült alanlarında, insan eliyle kayalara oyulmuş, bağcılık ürünlerinin sularının dinlendirildiği, şirasının çıkartılıp, çöktüldüğü düşünülen havuzcukların varlığı, bu bağlamda düşünülmektedir. Lafin bu kısmında, bu yapıların Traklar ile ilişkilendirilecek kadar eskiye tarihlendirildiğini söylemek gerek. Roma dönemine ait Trakya'da rastlanan tek odeon yapısı Kırklareli'nin Vize ilçesindedir. Doksanlı yılların ortalarında yapılan kazılarda elde edilen sahne rölyeflerinde Dionysos betimlemelerine rastlanmış ve iyi korunmuş bu rölyefler Kırklareli Müzesi'nde sergilenmektedir.¹

Dionysos tıpkı Roma Mitolojisindeki Satürn gibi kural koyan, tarım faaliyetleri öğreten, bereketi ve eğlenceyi sembolize eden bir motiftir. **Jül Sezar**'ın takvim reformu öncesinde **Satürnalya Bayramı 17 Aralık'ta** başlayıp **6 Ocak'ta** son buluyordu. **Jül Sezar**'ın takvim reformu sonrası ise **Satürnalya 6 Ocak** yerine **23 Aralık'ta** son bulmuştur. **6 Ocak** tarihi aynı zamanda Antik Yunan'da **17 Aralık'ta** başlayan **Dionysos** şenliklerinin son günüdür. Çünkü Antik Yunan'da Dionysos **6 Ocak'ta** dostlarını korumak için bir oğlak, koç veya bir sığır'a dönüşüp kendisini feda etmiştir, düşmanları tarafından öldürülüp eti çiğnenmiş ve kanı içilmiştir. Romalılar Hristiyanlığı kabul ettikten sonra İsa'nın doğumunu **6 Ocak'ta** kutlamıştır. Hristiyanlar günümüzde de İsa'nın öldürüldüğüne inandıkları gün Şarabı İsa'nın kanı ve şaraba banılan ekmeği ise İsa'nın eti olarak tasvir edip yemektirler.

Bu bakımdan **Dionysos** şenlikleri ve Hristiyanlıkta İsa'nın doğumunu kutlama yani **Epifani** töreni arasında doğrudan bir benzerlik vardır. Roma Katolik Kilisesi daha sonra **23 Aralık** tarihi üzerinde bir

¹ (Dinçer ALABAŞOĞLU)

değişiklik yapıp Katoliklik'te Noel, Ortodoksluk'ta ise adı Epifani olan bu kutlamayı **25 Aralık** tarihine sarkıtmıştır. Avrupalılar **25 Aralık** günü Lamba festivalleri düzenlerdi

I. Theodosius'un saltanat dönemine kadar sürmüştür. Bağnaz Hristiyan, ayrıca, din konusunda devletin sonsuz, sınırsız gücü olduğuna inanan Theodosius, paganizme karşı, en önemlisi, ünlü, **392** tarihli ferman olan bir dizi önlem aldı. Kurban sunmalar ve pagan tapma tarzının tüm törenleri, hatta tapınaklara girmek bile yasaklandı; bu yasaklara uymayanlar, o korkunç, kutsal şeylere ve hükümdara karşı çıkma suçlamasının tehdidi altında bırakıldılar. Bunun üzerine, tapınaklar, bağnaz Hristiyanlar tarafından tahrip edildi ya da kiliseye dönüştürüldü. İçlerindeki heykeller, kenti süslemesi için, İstanbul'a götürüldü. **393'te** olimpiyat oyunlarına, **396'da Eleusis** mysterionlarına ("Eleusis'te yapılan dine giriş törenleri", Meydan Larousse) son verildi. Doğu'da, Iskenderiye'deki Serapis Tapmağı'nın törenle yıkılışının, Theodosius'un fermanlarında "pagan boş inanı" adını verdiği şeyin son ve kesin ortadan kaldırılmasının belirtisi olduğu anlaşılmaktadır. Batı'da, en anlamlı olay, daha Gratjanus Flavius'un saltanatı sırasında, Roma senatosunda bulunan ve herkesin gözünde Roma'nın geçmişinin büyüklüğünü simgeleyen (paganlığın simgesi) Zafer sunağı ve heykelinin kaldırılmasıdır².

I. Theodosius ise, tersine, kendini **Arius'**çuluğa kesinlikle karşı olarak ortaya koydu. Daha tahta geçer geçmez, **Arius'**çu piskoposu İstanbul'dan kovdu ve kentin tüm kiliselerini Nikaia'lılara (İzniklilere) verdi. **380'de**, sadece, Birinci İznik Konsili'nde benimsenen Üçleme (Teslis) anlayışını kabul edenlerin kendilerine "Hristiyan" diyebileceklerini, diğerlerinin ise, **Arius'**çular dâhil, "din sapkını" oldukları yolunda bir ferman çıkardı. Bu aynı din sapkınlarının elinden, başka fermanlarla, evlenme hakkı, hatta bazı yurttaşlık hakları da alındı. **381'de I. Theodosius** tarafından İstanbul'a toplanan bir Konsil de, Nikaia'da (İznik) benimsenmiş olan, Baba ile Oğul'un eşözlülüğünü kabul etti ve onu, İsa'nın o iki kişiliğini Kutsal Ruh'un eşözlülüğüyle birleştirerek tamamladı. Aynı Konsil, İstanbul Piskoposu'nun mevkiini belirledi: İstanbul yeni Roma olduğu gibi, bu kentin piskoposunun da, Roma'nunkinden sonra birinci sırada yer alması gerekirdi. Bu, Roma'yla eşitlik değildi ama daha o zamandan, İstanbul piskoposunun Doğu'daki tüm piskoposlardan üstün olması demekti.³ Bizans, Hristiyanlığı resmi dini olarak kabul eden, Hristiyan öğretisine göre yaşamaya ve başkalarını yönetmeye başlayan ilk büyük devletti.⁴ **Constantinus**'tan önce, Roma İmparatorluğu pagan bir imparatorluktu; Constantinus'tan başlayarak ise, Hristiyan bir imparatorluk oldu.

Dinçer ALABAŞOĞLU 'dan alınmıştır.

² Lemerle, Paul , 16/1/2019, Bizans Tarihi İltişim yay. s: 43

³ Lemerle, Paul , A.g.e, s: 45

⁴ Rice, 1998, A.g.e, s. 13